

Državni zakonik

za

kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane.

Kos XXXIV. — Izdan in razposlan dne 1. julija 1879.

93.

Postava od 11. junija 1879,

s katero se za kraljevine in dežele v državnem zboru zastopane uravnjuje dajanje stanišč in postranščin, ki jih stoječe vojstvo, vojno pomorstvo in deželna bramba v stanu miru potrebujejo.

S privolitvijo obeh zbornic državnega zbora ukazujem takó :

Člen I.

V kolikem obsegu in kakó naj se priskrbujejo stanišča (ostaje, kvartirji) in postranščine (postranske potrebščine), ki jih stoječe vojstvo, vojno pomorstvo in deželna bramba v mirovnem stanu potrebujejo, določa se z naslednjo postavo o nastanovanji vojaščine.

Preklicane so vse dozdanje izime in ugodnosti, katerih ta postava izrekoma ne priznava.

Člen II.

Kako je dajati vojakom stanišča in postranske potrebščine ob vojski, to se uravnjuje s posebno postavo.

Člen III.

Ta postava se ne dotika tistih še pravnoveljavnih pogodeb, ki so jih zaradi dajanja vojaških stanišč in drugih potrebščin vojaška oblastva, občine, deželna zastopstva ali zasebni (privatni) ljudje sklenili; samo da se v njih obsežena določila o povračilu tedaj uporabljajo tudi na take pogodbe, kadar ugodneje govore za dajavce.

Člen IV.

Pričujoča postava pride v moč tist dan, katerega se razglasi.

S tistim dnem izgube svojo moč propis o nastanovanji vojakov od 15. maja 1851 (Drž. zak. št. 124) in vsa dodatna določila, katera se na-nj odnašajo.

Člen V.

Zvršitev te postave naročena je ministru za deželno bran, kateri naj dogovorno z državnim vojnim ministrom in s finančnim ministrom izdá naredbe potrebne za izvod ali zvršitev te postave.

V Schönbrunnu, dne 11. junija 1879.

Franz Jožef s. r.

Stremayr s. r.

Pretis s. r.

Horst s. r.

Postava o nastanovanji vojaščine.

Prvi oddelek.

Splošna določila.

§. 1.

Nastanovanje je:

1. glede časa, doklej trpi,
 - a) stanovitno, ali
 - b) prehodno (začasno)
2. gledé tega, kakšno je stanišče,
 - a) vkupno, ali
 - b) samezno nastanovanje.

§. 2.

Tisto nastanovanje je stanovitno, katero biva na podlogi stalne mirovne razpostave ali dizlokacije vojaških krdel.

Prehodno nastanovanje nastopa ob hodih ali marših (prehodih), ob koncentraciji ali zboru večjih krdel na enem mestu, ob vajah v orožji, ob odredu ali vojaškim krdelom dani povelji, kam odriniti, sploh vsled kakega začasnega povoda in dokler ta povod trpi.

§. 3.

Kadar se v enem in istem poslopji priskrbé stanišča za pol stotnije ali kompanije pešcev ali lovcev, za četrto skadrone ali posamič razpostavljen dopolnilni stežer (kader) pri konjištvu, pol baterije pri bojnem topništvu (artiljeriji), pol kompanije ali eno gorsko baterijo pri trdnjavskega topništvu, pol bojne ali rezervne kompanije pri inženirskem in pionirskem krdelu, eno bojno skadrone pri vojaškem vozarstvu ali en deželnoobrambovski stežer (kader) (t. j. za en taktičen podrazdel najmanj) — ne vštévaje oficirskih stanišč, hranišč ali magazinov, stražnic in drugih postranskih potrebščin, ako bi katera bila v istem poslopji, — tedaj je nastanovanje vkupno.

V nasprotnem slučaju je nastanovanje samezno.

Pri vkupnem nastanovanji treba je dati nalašč ali posebne prostore, ki ne služijo ob enem nikakemu drugemu namenu.

Pri sameznem nastanovanju treba je, kolikor se more, moštvo spraviti v izbe ali čumnate, odločene od stanic, v katerih prebiva stanodavec, ter mora biti poskrbljeno v njih za svečavo in po zimi za kurjavo.

§. 4.

Beseda „vojaščina“, ki se rabi v tej postavi, obseza stoječe vojstvo (armado), vojno pomorstvo (marino) in deželno brambo ali domobranstvo.

§. 5.

Za vkupno nastanovanje naj se uporabljajo po naslednjem redu:

- a) državne vojašnice ali vojarne (kasarne),
- b) druga državna poslopja, če je na ponudo kaj taci, ki so po komisijem najdenji dobra za to,
- c) vojašnice ali kasarne (prave), ki jih dežela, občina ali kaka zasebna (privatna) oseba ponudi,
- d) zasilne vojašnice ali zasilnice.

Za pravo vojašnico ali kasarno veljá tisto poslopje, ki je edino nastanovanju vojakov namenjeno, ter v bistvenem ustreza zahtevom gledé prostora in drugega svojstva, kateri se ukazoma postavijo.

Zasilne vojašnice nasproti so v vkupno nastanitev uporabna stanišča, v takih poslopih, katera niso samo in edino nastanovanju vojakov namenjena, po tem tista stanišča, katera gledé velikosti ali kakšnosti prostorij ne ustrezajo po vsem rečenim zahtevom.

Za vojašnice prave in zasilne dana določila veljajo tudi za hiše bolehavcev in vojaške bólnice, katere je tedaj, kadar so v poslopi nalašč v to namenjenem ter ustrezajo vsem ostalim zahtevom, za enake vojašnicam; ako pa ní tako, za enake zasilnim vojašnicam šteti.

O tem, ima li katero poslopje veljati za pravo vojašnico ali za zasilnico, razločujejo dotični ministri na podlogi najdenja meševite komisije.

Samezno nastanovanje bodi le tedaj, kadar vkupno ní mogoče.

§. 6.

Kadar se zahteva, da bi se katera (državna ali nedržavna) prava ali zasilna vojašnica celó opustila zarad bitnih nedostatkov (pomanjkljivosti) v oziru na stavbeno ali zdravstveno policijo, tedaj razloča o potrebi, vojašnico po vsem opustiti, minister za deželno bran, zaslišavši najdenje meševite komisije, in to — kjer gre za prave ali zasilne vojašnice stoječega vojstva (vojnega pomorstva) v dogovoru z državnim vojnim ministrom.

Državna vojašnica ali zasilnica ali katera v §. 5 pod c) in d) naštetih nedržavnih vojašnic ali zasilnic sme se v ta konec, da bi se rabila zakaj drugega in ne za nastanovanje vojakov (§. 7) ali da bi se prodala, — razen slučaja, kadar dotična vojašnica ali zasilnica vsled premenjene dizlokacije postane za nastanovanje vojakov nepotrebna, — samó tedaj opustiti, kadar tist, ki jo je priskrbel, namesto prejšnje prave ali zasilne vojašnice priskrbi drugo enako prostorno vojašnico ali zasilnico.

Za časne razmere sme se s posebnimi pogodbami tudi kako drugače narediti.

§. 7.

Vojaška uprava ima na podlogi te postave in po meri pristojbine pravico, gledé nastanovanja vojaščine zahtevati, da se dadó:

1. Stanišča in postranščine ali stranske potrebsčine

- a) za vojaške osebe, štete med gažiste, stanovitno ali nekaj časa v službi stoječe, po tem za njih rodovino, služabnike, konje in vozove,
- b) za moštvo, dotične rodovine, po tem za konje vojaških krdel, kar jih je ponastaniti;

2. tiste druge prostore in postranščine, ki se potrebujejo za krdelne telesine in za poveljstva in štape, z njimi v zvezi bivajoče.

§. 8.

Dolžnost, dati stanišče sólo (naturalno) in priskrbeti postranske potrebnosti, drži se poseda hiše, oziroma poseda drugih prostorij, ki jih je treba priskrbeti.

§. 9.

Podloga nastanovanju je po tej postavi na ponudo stoječ pripraven objemni prostor.

Kolikor je tega objemnega prostora, toliko — in ne več — sme se v navadnih (normalnih) razmerih ali okolnostih terjati ter mora dati.

Samo v skrajnejši potrebi in dokler ta potreba trpi, sme se kje po več ljudi nastaniti, nego zaleže najdeni pravilni objemni prostor, ter se ob enem porabijo tudi manj pripravne prostorine.

Kdaj biva najskrajnejša potreba ali nuja, to razločajo politična oblastva dogovorno z dotičnimi vojaškimi oblastvi ali poveljniki (komandanti) vojaških krdel.

Ta objemni prostor tako za pravilno ali navadno, kakor tudi za zasilno nastanovanje vojakov ovedovati in v razvidnosti imeti, dolžne so občine pod nadzorom in voditeljstvom političnih oblastev.

§. 10.

Naslednji prostori ne smejo se zahtevati v nastan vojaščine, namreč:

1. Vsa tista poslopja, ki so za vselej ali začasno namenjena v prebivanje Njegovemu Veličanstvu ali kakemu udu previšnje vladarske hiše;

2. poslopja, stanovališča in pisarnice poslanstev tujih držav;

3. vsi v državno službo in druge državne svrhe rabljeni in nepogrešni prostori, po tem uradni prostori (uradovišča) državnih, deželnih, okrajnih in občinskih zastopstev, — z uradnimi stanovanji vred;

4. očitni (javni) božjej službi, javnim bólnicam in dobrodelnim zavodom odmenjeni prostori, dalje prostori vseh javnih ali s pravico javnosti opravljenih učilišč, po tem prostori tistih izobraževališč in odgajališč, ki ne merijo na doseg dobička, naposled prostori v svobodno javno porabo odmenjenih muzejev in knjižnic ali bibliotek;

5. ječe, kaznovalnice in popravnice (boljšalnice), po tem posilne delalnice;

6. ženski samostani, po tem v moških samostanih tisti prostori, kateri, ustrezaje resnični potrebi, morajo z notranjo klavzuro zaprti biti;

7. po strogi potrebi za uradna in duhovska opravila potrebni prostori dušnih pastirjev in višje duhovščine vseh zakonito priznanih verskih družeb in stanovanje, kakoršno vsak izmed njih z ozirom na svoje rodovinske razmere potrebuje;

8. za oskrbovanje poštno, poštno-hlevne in telegrafske službe, po tem za vozno službo lokomotivnih železnic in paroplovstva po razsodbi državnega oblastva, katerem ena ali druga teh služeb podstojí, brezuvetno potrebne lastne ali v najem vzete prostorije;

9. prostori, za katere se spozná, da se kak obrt brez njih ne more vršiti, in pa stanovanje, kakoršnega vsak stanodavec z ozirom na svoje rodovinske razmere potrebuje.

V takih krajih kjer stanišča sploh ali po večjem delu obstojé samo iz ene stanice, naj to stanico — kolikor se more — nastanjeni vojaki s hišnim gospodarjem in domačimi vred vkupno rabijo.

§. 11.

V objemni ali obimni prostor, ki ga je po §. 9 najti za samezno nastanovanje, ne vštevajo se prostorije takih poslopij, katera so po §. 5 a), c), d) namenjena v stanišče vojakom.

§. 12.

Vojaštvo naj nikoli ne zahteva na ravnost od posednika kacega poslopja ali zemljišča, da pripravi stan in kar je drugega potreba, marveč naj se s tem zahtevom obrne edino na politično okrajno oblastvo, oziroma (pri malih preselnicah ali transportih in v nujnih ali silnih slučajih) na župana tiste občine.

§. 13.

Občina ima dolžnost, v zakoniti obliki prejeti zahtev stanišča v svojem področji zvršiti, kakor postava veleva.

Občina naj prostore izbere, oddelku vojnih krdel naznani ter odkaz v stanišča opravi, pridodavši, kjer bi treba bilo, brezplačilno vodnike.

§. 14.

Pritožba zoper to, kar župan v oziru na odkaz stanišča naredí, nima odložne moči.

§. 15.

Vsakemu stanodavcu je dopuščeno, sebi na stan odkazane oficirje, vojaške može, konje itd. o svojem trošku primerno spraviti v kak drug prostor, ki biva v istem kraji, oziroma v istem mestnem delu, vendar ne krateč dolžnosti, ki jo stanodavčev namestnik na to stran sam ima.

§. 16.

Pri samezni nastanitvi sme stanodavec, ko izteče mesec dní, zahtevati, da se vojak kam drugam preseli ali prenastani; ali pri stanovitnem nastanjenji ne more se to zgoditi nego samo znotraj po ožjem stanodavnem okraji.

§. 17.

Vojaški upravi je na voljo, v vseh pravih in zasilnih vojašnicah, kjer je kaj vojaščine, držati marketane (vojaške jestvinarje ali živežarje), vendar za samo in edino potrebo vojaških krdel.

§. 18.

Tista poslopja, ki jih občina, okraj, dežela ali kak zasebnik (privatnik) za povračilo v zmislu te postave dajano stalno odmeni v nastanovanje vojaščine, prosta so davka od poslopij, dokler ostanejo v to namenjena.

§. 19.

Povračila, ki jih vojaška uprava po tej postavi plačuje, obtežujejo tedaj, kadar gre za stanišča potrebna stoječemu vojstvu ali vojnemu pomorstvu, vкупni vojaški (pomorstveni) troškovnik ali budget, a kjer gre za take potrebe pri deželni brambi, zunaj mobilizacije ob vojski, obtežujejo troškovnik ministerstva za deželno bran.

§. 20.

Opravila ali poslove, ki se tičejo nastanovanja vojakov, oskrbujejo občine v izročnem področji.

Kakoršne dolžnosti in pravice po tej postavi občine imajo, take imajo tudi od občin odločene grajščine.

Voditev opravil, ki se tičejo nastanovanja vojakov, in njih izvršitev s pripomočjo ali sodelovanjem občin, po tem razloka (razsodba) o kakih pomišljajih in pritožbah pritoži političnim upravnim oblastvom, na poslednji stopinji ministru za deželno bran.

Če se kdo vzkliče ali pritoži zoper naredbe in razloke političnih oblastev, nima to nikake odložne moči.

Drugi oddelek.

Posebna določila za stran stanovitnega nastanovanja vojakov.

§. 21.

Stalna mirovna razpostava (razmestitev, dizlokacija) stoječega vojstva (vojnega pomorstva), katero je cesar kot najvišji vojni gospodar leta 1870 ukazal, izvede se po državnem vojnem ministru dogovorno z ministrom za deželno bran.

§. 22.

Takisto se tudi ovedba novih krajev v dizlokacijo, in sploh vsaka premena stalne mirovne dizlokacije godí po zaukazu svetlega cesarja, ki dovpraša državnega vojnega ministra in ministra za deželno bran.

Razpostavo deželne brambe izvršuje minister za deželno bran, po tem ko jo Njegovu Veličanstvu odobri.

§. 23.

Stanovitno nastanovanje vojakov, v kolikor potreba stanišč ni založena z državnimi vojašnicami (kasarnami), javno je breme, katero — ne krateč dolžnosti dajanja stanišč, katera pri sameznem nastanovanju po stalni mirovni razpostavi samo nekatere občine zadeva, — nosi cela dotična kraljevina ali dežela in za katero vojaška uprava daje povračilo, s to postavo ustanovljeno.

Poskrbeti za to, da se breme stanodajanja po dotični kraljevini ali deželi kolikor je koli mogoče enakomerno porazdeli, spada v področje deželnega zastopstva.

§. 24.

Obseg dolžnosti gledé dajanja stanišč in postranskih potrebsčin pri stanovitnem nastanovanji razviden je iz prilog *A, B, C, D.*

§. 25.

Vojaške osebe, prejemajoče gažo ali mesečno plačo — ako jim se ne odkážejo v pristoječi meri in primerno blizu kraja njihovega službovanja stanišča, ki jih vojaško mestno (postajno) poveljstvo upravlja, — dobivajo po tarifi stanárino ali povračilo, da si stanišče sami v najem vzamejo.

Kadar je po komisiji za trdno ustanovljeno, da je nemogoče zadobiti pristojno stanišče za povračilo po tarifi, tedaj prejme občina povračilo po tarifi ter ima dolžnost, priskrbeti pristoječe stanišče.

§. 26.

Pri sameznem nastanovanji podoficirjev in ostalega moštva mora stanodavec poleg navadnega, snažnega ležišča dati tudi svečavo in kurjavo ter poskrbeti, da imajo kam obesiti obleko ali monturo in opremo.

Podoficirji in ostalo moštvo pri sameznem nastanovanji ne morejo zahtevati, da bi jim stanodavec hrano dajal, ali imajo pravico do soporabe v kuhanje potrebnega ognja in posodja.

Ako se te pravice ní mogoče poprijeti, ker so stanodavec presiromašni, ter je vojaško krdelo primorano, da samo kuha, ali če se občini dogovorno s poveljstvom krдела vzvidi primerneje, priskrbeti posebne kuhinje in prostore, kjer bodo vojaki kuhali in jedli, tedaj dá vojaška uprava drv, kolikor jih pristoji, in kuhinjsko posodje, a odbije po 0·5 kr. od državnega povračila, odmerjenega na glavo in dan.

Da je vkupna poraba ognjišča ali ognja za kuhanje in kuhinjskega posodja res nemogoča, to se mora za vsak slučaj posebej po meševiti komisiji poistiniti ali dotrditi.

§. 27.

Za konje (oficirske kakor tudi od moštva), pod streho vzete pri sameznem nastanovanji mora stanodavec hlev, in pa tudi eno svetiljko ali laterno za svečavo po hlevu, po tem hlevno opravo priskrbeti.

§. 28.

Vojaško mestno, ozirom postajno (stacijsko) poveljstvo, mora o vsakem ondukaj navadnem ali zakonitem roku za odpovedovanje stanišč pravočasno z izkazom na znanje dati županu tiste občine, koliko stanišč se bode zahtevalo za prihodnio najkrajšo najmovno dobo, kakor je po navadi kraja ali s postavo določena.

V izkazu je treba stanišča, ki se več ne zahtevajo, posebej počititi ter jih je po tem izkazu šteti da so odpovedana.

Zunaj odpovednih rokov gori v misel vzetih odpoved ní dopuščena.

A, B, C, D.

V istih rokih izplačujejo se povračilni iznosi naprej na neštempljano pobotnico, in izplačuje jih vojaško mestno (oziroma postajno) poveljstvo županu.

Ako se v tečaji take najmovne (najemne) dobe primeri, da je za vojaščino potreba več prostorov, pomoči si je sè stanišči, ki so za ta rok uže priskrbljeni, in, v kolikor bi to ne bilo mogoče, začasno gledé te večje ali povišane potrebe poprijeti se prehodnega nastavanja.

Isto bodi, kadar nastane nova potreba.

§. 29.

Prostorije, ki so bile zahtevane in od občine priskrbljene, pa jih vojaščina celo ní rabila ali jih je rabila samo nekoliko ali samo nekaj časa, treba je, — kadar gre za druga in ne za poslopja v §§. 33 omenjena, — za ves naročeni čas polno povračevati, ali vojaška uprava sme za ta čas z njimi razpolagati.

§. 30.

Povračila za stanišča mesečno plačo prejemajočih vojaških oseb, po tem za druge potrebne prostorije, razen stanišč vojaškega moštva, kakor tudi za njih opravo ali pohišje plačuje vojaška uprava (§. 19) po določenih stanarinskih ali najmovinskih razredih.

Minister za deželno bran dogovorno s finančnim in državnim vojnim ministrom razvrščuje občine v te razrede ter določa pristojbine v vsakem teh razredov, na podlogi navadnih v vsakem kraji najmovin ali najemščin (činžev) za porabo prostorov, oziroma njih oprave, kakor so uže poizvedene po srednjem številu petih let 1871 do 1875 vštveno.

Pri računu srednjih najmovin treba je vštovati tiste javne priklade k najmovini (najmovinske, šolske krajcarje it.), kateri zadevajo najmovnika.

Po iztečaji petih let uravnajo se najmovinski razredi in porazvrstijo občine va-nje na podlogi srednje najmovine, kakor je bila v neposrednje prejšnjih petih letih.

Kako bode pri tem računanji postopati, ustanoví se ukazoma.

Gledé novih stalnih posadnih (garnizonskih) krajev so do prve prihodnje splošne tarifne uredbe merodavne v kraji takrat navadne najmovine, kakor se najdejo neposrednje po prihodu vojaškega krdela.

§. 31.

Povračila, ki jih je vojaška uprava dolžna za stanišče podoficirjev in ostalega moštva, po tem za hleve konjem na dan plačevati, postavljajo se naslednjimi iznosi:

I. Za enega moža:

1. v pravi vojašnici ali kasarni:

a) za zaklonišče ali vzetje pod streho	3·5 kr.
b) „ opravo	0·2 „
c) „ kurjavo in luč	1·3 „
d) „ posteljo	1·0 „
	<hr/>
	skupaj . 6 kr.

2. v zasilni vojašnici:

a) za zaklonišče ali vzetje pod streho	1·0 kr.
b) „ opravo	0·2 „
c) „ kurjavo in luč	1·3 „
d) „ posteljo	1·0 „
	skupaj . 3·5 kr.

3. Pri sameznem nastanovanji	1·5 „
ako se drva ali kurivo in pa kuhinjske posode (§. 26)	
ne dadó	1·0 „

II. Za enega konja:

1. v pravi vojašnici:

a) za zaklonišče	3·0 kr.
b) „ orodje ali pripravo	0·4 „
c) „ svečavo	0·3 „
	skupaj . 3·7 kr.

2. v zasilni vojašnici:

a) za zaklonišče	1·5 kr.
b) „ orodje ali pripravo	0·4 „
c) „ svečavo	0·3 „
	skupaj . 2·2 kr.

3. pri sameznem nastanovanji	1·5 „
--	-------

Slamo za steljo daje vojaška uprava tako pri vkupnem, kakor sameznem nastanovanji.

Gnoj ostaje pri vkupnem nastanovanji vojaškemu upravstvu, a pri sameznem nastanovanji tistemu, kateri je priskrbel hlev.

Enkrat pridobljena pravica na povračila pod I. 1., II. 1., oziroma I. 2., II. 2. ustanovljena ostane veljavna, ako bi se tudi pozneje od koga več zahtevalo.

§. 32.

Povračilo za stanišča moštva v pravih in zasilnih vojašnicah naj se računi in izplačuje po prostoru, kateri je na podlogi stalne mirovne razpostave zahtevan in dan. Pri tem se prostori šaržam (častnikom) v stanišče pristoječi računijo po tem, kolikor zaležejo kot izbe za moštvo.

§. 33.

Gledé vojašnic, ki se pod veljavnostjo te postave nove priskrbé, zagotavlja se temu, ki jih priskrbi, in to — če uže stoječe poslopje priredi v vojašnico, za prvih petnajst let, a če jo iz novega postavi, za prvih pet in dvajset let — računeč od dne, katerega se vojašnica vojaški upravi preizročí, — nepretrgani prejem pristojbin za stanišča, brez ozira na to, da je morebiti nastanitev vojaščine za nekaj časa prestala ali celo opustila se, in sicer takó, da — če ni moči doseči za vojaško upravo koristnejšega dogovora z njim, — mu se za ves ta čas, kar ga manjka do petnajstletne, oziroma petindvajsetletne dobe, bode

dalje plačevalo tisto plačilo, ki mu po §. 31, oziroma po tarifi pristoji za prazno stanišče.

Ali v tem slučaju pridržana je vojaški upravi pravica, poslopje, za nastanitve vojaških krdel ne potrebovano, za ta čas, dokler plačuje povračilo, za druge vojaške namene (svrhe) rabiti, ali v kak drug namen v najem dati.

Ako se tako poslopje po preizrednem dogodku, n. pr. vojski ali nimi poškoduje ter najdenje odposlane meševite komisije in razloka pristojnih oblastev izreče, da je ono po vsem ali po nekem delu za vselej neporabno, tedaj prestane primerno plačevanje povračila.

Za vojašnice ali kasarne, ki so se uže rabile predno je ta postava v moč prišla, po tem za vojašnice pod veljavnostjo te postave novo-priskrbljene po izteku prvih petnajstih, oziroma petindvajsetih let plačuje se, ako nastanjenje vojaštva v njih časno prestane ali se popolnem opusti, povračilo pristojče za prazno stanišče še tri mesece dalje.

Pri zasilnih vojašnicah plačuje se, ko nastanjenje vojaštva v njih nehá, povračilo po §. 31 idoče še samo mesec dní, oziroma povračilo po tarifi do iztečaja najmovnega časa, kakor je pisan v §. 28.

Tudi v obeh poslednjič omenjenih slučajih je vojaški upravi pridržana pravica porabe.

§. 34.

Temu, ki dá pravo ali zasilno vojašnico, na voljo je ob preizročbi, hoče li ali ne vojašnico, oziroma zasilnico oskrbeti s potrebno opravo ter prevzeti vdržavanje, snaženje in nadobavljanje te oprave in pa nabavo potrebščin za kuhinjo, kurjavo in svečavo.

Ako on tega neče, stori to vojaška uprava.

§. 35.

Poslopja, deli enega poslopja, pohišje ali reči v opravo stanišč, vadilišča (§. 55) preizročajo se vojaški upravi v porabo na podlogi inventarja.

Dolžnost, preizročene predmete vzdržavati v stanu, da so za rabo, ima ta, kateri jih je priskrbel.

Ako se primeri, da se prevzeti predmeti nazaj dadó, treba jih je izročiti v takem stanu, v kakoršnem so bili prevzeti — razen tega, kar se navadno obrabijo.

Ako se kateri predmet pokvari ali izgubi, odgovorna je vojaška uprava za vsako zakrivljenje vojaškega krdela in tistih oseb, katerim je vojaška uprava dotični predmet v porabo prepustila, a ní odgovorna za slučaj ali za navadno obrabo.

Vojaška uprava se torej ne more oprostiti dolžnosti odškodovanja drugače nego samo če izkaže, da se je škoda zgodila po neodvratnem slučaju ali z djanjem kake tretje osebe, za krivnjo katere ona ní dolžna porok biti, ali po zakrivljenji poškodovanca samega, ali da je rečena škoda posledica navadne rabe.

Vendar mora tist, ki je kak predmet priskrbel, zadnji čas leto dní po tem, ko mu se je vrnil, sodno zahtevati odškodbo v imenu te odgovornosti, sicer je pravica ta ugasnila.

§. 36.

Kadar je kje kaka vojašnica, ki jo je dala ena občina ali katero je vkupno priskrbelo več občin, tedaj se ne sme v dotičnih posadnih (garnizonskih) mestih najdeni objemni prostor nikoli ves v stanišča zahtevati, ampak mora prosto ostati toliko od tega prostora, kolikor je v vojašnici prostora za nastanitev vojaščine.

§. 37.

Za vsako novo priskrbljeno nedržavno vojašnico (kasarno) naj izplačevanje v §. 31 ustanovljenega in po nje prostoru izračunjenega povračila začne od tistega dne, katerega se je poslopje, sposobno za sprejem vojaščine in drugim zahtevam ustrezajoč, vojaški upravi na ponudo dalo, ako bi se tudi v resnici vojaščina stoprv (še le) pozneje va-njo djala.

Tretji oddelek.

Posebna določila o prehodnem nastanovanji vojaščine.

§. 38.

Prehodna ali začasna nastanitev, v kolikor potreba stanišč ni založena s pravimi ali zasilnimi vojašnicami, breme je, katero mora nositi dotična občina, in za katero ji vojaška uprava daje povračilo, ustanovljeno s to postavo.

Deželnemu zastopstvu je prepuščeno, breme nastanovanja vojakov, katero zadeva samo posamezne občine, z doplačili primernimi deželnim okolnostim — k povračilu, katero vojaška uprava dodeljuje, olajšati ter troške, kar jih napravi le-to doplačevanje, porazdeliti bodi na celo deželo bodi na skladne okraje, ki se za tega delj naredé.

§. 39.

Za prehode treba je ustanoviti vojaško-prehodne ceste, opoldanska ali obedna in ponočna postajališča, po tem za vsako izmed njih potrebna stanodavna okraja, namreč en ožji in en širji okraj.

Ceste za prehode, opoldanska in ponočna postajališča ustanavlja državni vojni minister dogovorno z ministrom za deželno bran, a stanodavne okraje politično deželno oblastvo dogovorno z glavnim poveljstvom (General-Kommando), oziroma z vojaškim (deželno-brambovskim) poveljstvom.

Pri prehodnem nastanovanji, ki se zahteva iz drugega povoda in ne vsled hoda ali marša vojaških krdel, določa postaje glavno, oziroma vojaško (deželno-brambovsko) poveljstvo dogovorno s političnim deželnim oblastvom.

§. 40.

Širji stanodavni okraj naj se pritegne samo tedaj, kadar je o žji okraj za potrebo stanišč premajhen, ali če je uže prveč obtežen ali obremenjen.

Po tem načelu je postopati tudi pri prehodnem ali začasnem nastanovanji, ki se kje zunaj vojaško-prehodne ceste potrebuje.

§ 41.

Pri sameznem nastanovanji vojaščine držati se je nekega primernega reda tako med posamnimi občinami enega stanodavnega okraja, kakor tudi znotraj ene občine.

§. 42.

V podlogo zakoniti meri za zahtev vojaških stanišč naj služi hodovno ali maršno pismo.

Glavno (vojaško) ali deželno-brambeno poveljstvo mora hodovni ali maršni črtež o pravem času priobčiti političnemu deželnemu oblastvu.

Iz tega črteža je treba po političnem oblastvu potrebne podatke županstvom dotičnih občin na znanje dati, in to pri znamenitejših preselicah (transportih) vojaških krdel praviloma najmanj 24 ur, predno pridejo transporti.

Pri manjših preselicah je dovoljno, da stanodelec občinam prihod vojakov naznani.

Vojaštvo ima dolžnost, stanišče, ki mu ga občina odkaže in katero tej postavi ustreza, s postranskimi potrebnostmi vred za dobro vzeti.

Poveljnikom vojaških oddelkov je prepovedano, zahtevati kaj tacega, kar bi šlo čez meje v hodovnem (maršnem) pismu postavljene.

§. 43.

Samo v nujnih (silnih) slučajih sme oddelka poveljnik, brez naprejšnjega priznanila, neposrednje ali na ravnost od župana, pokazavši mu povelje, zahtevati stanišče in hrano po zakoniti izmeri.

§. 44.

Obseg dolžnosti gledé priskrbljenja stanišč in postranskih potrebščin pri prehodnem nastanovanji razviden je iz priloge E.

§. 45.

Ženam in otrokom mesečno plačo potegujočih vojaških oseb pristoji vkupno stanišče z zakonskimi možmi in oziroma očeti, po tem pravica do opravnih ali pohišnih kosov po potrebi primerni številu glav.

Ako le-ti o premeni posadke (garnizona) ali ker je mož, oziroma oče službeno drugam prestavljen, in sè službenih ozirov sami brez njega potujejo, pristoji jim enakšno stanišče, kakor temu, in pravica do večje pohišne oprave v primeri k številu glav.

§. 46.

Za oficirsko izbo ali sobo sè svečavo, kurjavo in pohišno opravo vred plačuje vojaška uprava pri porabi pod in do 24 ur naslednja povračila:

- a) na Dunaji, po tem po občinah prvih pet najemščine razredov pet in trideset krajcarjev;
- b) v vseh drugih občinah šest in dvajset krajcarjev.

V zgornjem postavljenah povračila naj bodo tudi tedaj merodavna, ako se pri prehodnem nastanovanji izimkoma zahtevajo in priskrbé pisarnice, šolske izbe, stražnice, izbe za bolehné, hranišča, zapori itd.

Kar je več pohošne oprave treba za stanišča rodovinskih udov (§. 45), povračuje se od glave

ad a) z 10 krajcarji,

ad b) „ 8 „

Klanice (remize) povračujejo se ad a) s 7 kr. ad b) 5 s kr. od voza.

§. 47.

Po prvem razredu omožene žene in iz takega zakona izvirajoči, pod skrbjo roditeljev ali staršev stoječi otroci podoficirjev in vojakov imajo pravico na stanišče sè svojimi zakonskimi moži, oziroma očeti.

Ako le-ti z ozirov službenih potujejo sami brez moža, oziroma očeta, pristoji jim enakšno pristanišče, kakoršno temu, ter se za njih stanišče tudi isto povračilo po številu glav daje.

A do tega, da bi jim stanodavec tudi hrano dal, žene in otroci nimajo pravice.

§. 48.

Za podoficirje in ostalo moštvo, če se vzamejo na stan, po tem za konje, če se denejo v hlev, plačujejo se enakšna povračila, kakor pri stanovitnem nastanovanji (§. 31).

Povračilo naj se računi po številu glav in dní nastanitve (§. 46).

§. 49.

Konjem je poleg hleva priskrbovati tudi luč v hlevu, hlevno opravo in steljo.

Pri koncentraciji vojaških krdel ob vajah v orožji daje vojaška uprava slamo za nastiljanje.

Gnoj ostane temu, kateri je dal hlev.

Ako pri sameznem nastanovanji stanodavec slamo za steljo priskrbi, doplača mu se za to po en krajcar od enega konja na dan.

Kadar se namesto slame dá samo listje ali za silo kaka druga v tistem kraji navadna stelja, doplačuje se samo po 0.5 krajcarja.

§. 50.

Ako se kdo nastani v vojašnici za vselej ali časno opuščeni, za katero se v smislu §^{ta} 33 itak dalje povračilo plačuje, ne opravlja se nîkako povračilo za prehodno nastanovanje.

Isto biva tudi gledé takega v pravi ali zasilni vojašnici za prehodno nastanitev porabljenega prostora, za katerega je povračilo uže na podlogi §^{ta} 32 opravljeno.

§. 51.

Ako vojaška uprava ne oskrbi sama popolno hrano moštvu, plačuje vojaška uprava stanodavcu za hrano (poldansko, izkaz E), ki jo dá možu od oficirskega namestnika nizdolu, neko dnevno povračilo, ki se vsako leto ustanoví ali določi.

To povračilo naj za vsak politično-upravni okoliš ustanovi minister za deželno bran dogovorno z državnim vojnim ministrom, in to v tistem iznosu, ki je enak srednji lanskega leta ceni za 0.42 kilograma govedine brez privage.

Drobcí ali lomi pod $\frac{\text{pet}}{\text{desetin}}$ krajcarja ne jemljó se v račun pri postavljanji povračíla. Drobcí čez $\frac{\text{pet}}{\text{desetin}}$ krajcarja računijo se za $\frac{\text{pet}}{\text{desetin}}$.

Takisto je za mesto Dunaj, Linc, Prago, Gradec, Brno, Levov, Krakov, Trst, Insbruk, Zader, Salzburg, Celovec, Ljubljano, Opavo, Črnovice pristojbino za hrano o prehodu posebej ustanoviti.

Dajanje hrane o prehodu praviloma je navezano na uvet ali pogoj samezne nastanitve dokler trpi hod ali marš. Krdelo na hodu ali marši naj ostane v užitku prehodne hrane samo do vštevno tistega dne, katerega dojde v postajo, ki je v povelji o hodu (maršnem povelji) povedana mu kot poslednja namemba ali — če je hod po novem povelji ustavljen in prenehan — v postajo, katera je v le-tem povelji naznanjena, ter ima rečena hrana brez ozira na predvideni čas ondukajšnjega bivanja s prvim dnem po tem nehati.

V tem slučaju začne moštvo prejemati menažni denar in torej ne dobiva od stanodavca hrane, temuč, če je nastanjeno kje zunaj pravih ali zasilnih vojašnic, sme samo vkupno porabo kuhinjskega ognja in kuhinjskih posod zahtevati.

Nasproti ima vojaščina pri koncentracijah in kadar se kje vojaška krdela časno kje postavijo ali s poveljem kam pošljejo (odredijo), za kak namen, za katerega je bodi izrekoma bodi po njegovem bistvu uže naprej določeno, koliko časa bode trpel, dobivati o prehodu hrano, ako to vojaška uprava — po dotičnih okolnostih — zahteva.

§. 52.

Za hranišča, ki se samo za periodne (občasne) vaje v orožji in koncentracije krdel priskrbé v lesenjačah ali barakah, povračujejo se iznosi v §. 31, sub I. 2 in II. 2 ustanovljeni.

Ta povračíla je računiti po številu glav in dnevov nastanitve (§. 46).

§. 53.

Vodnike in posle ali glasnike (pote), ki jih vojaštvo na hodu (marši) zunaj slučaja v §. 13 omenjenega potrebuje, naj priskrbi občina za povračílo od petih krajcarjev za vsak kilometer poti tja in nazaj, katero opravlja vojaška uprava.

§. 54.

Povračílo, katero pri sameznem nastanovanji pristoji stanodavcem, plačuje vojaštvo na neštempljani prejemni in odpovedni list občinskemu županu ali razstanovitelju nalašč postavljenemu, kadar vojaštvo samo nekaj dni v občini ostane, predno ono odrine, a če dalj časa ondi ostane, vsakih pet dni. —

Četrty oddelek.

Določila o priskrbljevanji vadišč, strelišč, telovadišč, jezdišč, kopališč, po tem konjskih kopev.

§. 55.

Pri stanovitnem in pri časnem ali prehodnem nastanovanji vojaščine potrebna vadišča, strelišča, telovadišča, jezdišča, kopališča in konjske kopve spadajo med postranske potrebščine v zmislu §^{ta} 7 : 2.

Ako v tisti občini, kjer je posadka, ni za posebne namene pripravnih zemljišč in kopališč, ali če se zdí primerno in brez kvara za vojaštvo z gospodarstvenih ali finančnih ozirov, pridobiti si jih zunaj posadne (garnizonske) občine, tedaj jih je v obližnjih občinah poiskati in priskrbeti.

Poti k imenovanim mestom, samo in edino za vojaško potrebo napraviti je o trošku vojaške uprave.

Pravico lasti, oziroma porabe za vojaško upravo pridobiti je po dogovoru z lepo, ali, če se ni moči z lepo pogoditi, po razlastitvi ali razsvojitvi (§. 365 obč. drž. zak.).

Mere površju za vadilišča, strelišča, telovadišča in jezdišča ustanovljene so v prilogi F.

§. 56.

Za vse vaje vojaških krdel, za katere mesta po §. 55 priskrbljena niso dovoljna, zagotovljena je vojaški upravi pravica do neovirane porabe neogibno potrebnega sveta ali zemljišča.

Ali rabi naj se to zemljišče tako, da se zemljedelstvu kar je mogoče najmanj škode godí, torej je treba, kadar se določa čas za vojaške vaje po zemljišči, a posebno pri koncentraciji za večje taktične vaje in pri orožnih vajah reserve in deželne brambe, kolikor se koli dá, paziti na to, da se poljedelstvo in gozdarstvo ne moti in ovira.

Da bodo takšne vaje, to je treba, kolikor je moči, dotičnim občinam poprej vedeti dati.

Po dokončani vsaki vaji v orožji in vsaki takšni koncentraciji mora meševita komisija vpričo zemljišnih gospodarjev in s pomočjo priseženih cenilcev precej poizvedeti ali iznajti, koliko se je komu res škode storilo in koliko koristi mu je odšlo, in vojaška uprava je dolžna plačati polno povračilo, kolikor ga pride po tem, kar pa ne brani, o tem z lepo pogoditi se.

I z k a z A

stanišč s postranskimi potrebščinami vred, ki pristoje gažo (mesečno plačo) dobivajočim vojaškim osebam pri stanovitnem nastanovanji.

I. Stanišča.

Dijetni razred	Stopinje časti ali šarže	Izbe (sobe)	Čumnate	Kuhinje	Podstrešje	Drvnica
I.	Maršal	8	2	2	1	1
III.	General topništva ali konjeničtva, admiral	7	2	1	1	1
IV.	Podmaršal, podadmiral	6	2	1	1	1
V.	Generalmajor, kontreadmiral	5	2	1	1	1
VI.	Polkovnik, kapetan linijske ladje	5	1	1	1	1
VII.	Podpolkovnik, kapetan fregate	4	1	1	1	1
VIII.	Major, kapetan korvete	4	1	1	1	1
IX.	Peški, konjeniški stotnik, poročnik linijske ladje	3	1	1	1	1
X.	Nadporočnik, zastavnik linijske ladje	2	—	1	1	1
XI.	Poročnik	2	—	1	1	1
XII.	Pomorski kadet (pomorski aspirant)	1	—	1	1	1
	Profozi (ječarji), pomorski služabniki					
	Izmed vojaških oseb gažo potegajočih, ki niso vrščene v nikak dijetni razred, in iz vojstvenih služabnikov, pristoji vsakemu oženjenemu ali za 2 neoženjena vkupno, ali če je treba stanišča samo neoženjeni osebi iz te skupine	1	—	1	1	1

O p o m n j a.

1. Poveljevajočim (zapovedujočim) generalom in pravim poveljnikom (komandantom) vojsva pristoji tisto stanišče, brez ozira na stopinjo časti (čin), kakor maršalu, pravim poveljnikom vojev ali zborov armadnih (vojnega pomorstva), brez ozira na stopinje časti, kakor generalu topništva ali konjeništvu. Ako kdo samo časno taka mesta zastopa, ne daje mu to pravice do višje stanišne pristojbine (kompetencije).

2. Vojaškim duhovnikom, vojaškim uradnikom in sploh vsem tistim vojaškim osebam, ki imajo pravico na stanišče, pripada gori izkazana stanišna pristojbina po tistem dijetnem razredu, v katerega so vvrščene.

3. Vsaka k stanišču spadajoča prostorija bodi v enem in istem nadstropji in kolikor je moči ena z drugo v zvezi.

Vsaka stanica ali prostorija, ki se dá kuriti (s kurjenjem ogrevati), ako bi tudi samo eno okno imela, šteje se za izbo ali sobo; taka nasproti, ki je tako za stanovanje kakor spravljanje raznih pobišnih reči pripravna ter se dá zakleniti, če tudi ne kuriti, šteje se samo za čumnato (komoro).

Vsaka izba za stanovanje mora imeti neposrednjo (premo) svetlobo ter biti kako prostorna in takšna, da lahko vsakdo v njej stanuje.

4. Ako v katerem kraji ni moči popolnem pripraviti toliko stanišč, kolikor jih pristoji, kar se mora po komisiji zatrditi, treba je zadovoljiti se z manjim staniščem. V takem slučaju dobiva občina povračilo najemščine samo po tem, kolikor je v resnici prostorij priskrbela.

Zatega delj razdeli se vsaka stanišna pristojbina na jednične količnike (kvocijente), pri čemer velja ena izba za 4, ena čumnata, ena kuhinja vsaka po 2, eno podstrešje, ena drvarnica po 1 jednico. Na vsako iz stanišne pristojbine manjkajočo jednico naj se izračuni količnik stanarine ter odbije od cele vsote povračila, ki se stanodavcu po tarifi plačuje, a nasproti v gotovem denarji izplača tistemu, kateri je v svoji stanišni pristojbini prikrajšan.

5. Oficirsko služabnike naj njihovi gospodarji kje v svojih pristojecih staniščih ponamestijo.

V slučaju, ako bi oficir bil prisiljen zadovoljiti se z manjim staniščem, mora se služabnik vsekakor posebej od svojega gospoda nastaniti tako, kakor vojaško moštvo.

6. Tistim častnikom (šaržam), ki uživajo pristojbino konjske krme, da si morejo držati konje, pristoj; k njihovi stanišni pristojbini hlev ali staja za toliko konj, na kolikor konj jim je stanoma odmerjena konjska krma.

7. Pri sameznem nastanjenji mora se, kolikor je to mogoče, tudi hlev priskrbeti v istem dvorišči, kjer biva stanišče ali vsaj, kolikor moči, blizu njega.

Hlev bodi od znotraj svetel, zračen in dosti visok, dalje opravljen z jaslami, prečkami, pregradnimi stebri in obroči ali rinki za povodec (k privezovanju), in tla naj imajo tlak ali naj bodo iz ila trdo nabita, morebiti tudi s podnicami pomoščena. (Gare utegnejo, kjer bi bile, pustiti se.)

V vsakem hlevu bodi tudi ležišče vsaj za enega streznika konjskega.

8. Vsi častniki, ki spadajo v osmi dijetni razred in dalje navzgor, imajo pravico vsak na posebno čumnato za sedla in ob enem za oves ali zob in na posebno hranišče za seno in ob enem za slamo; ostali častniki lahko take prostore skupno se stanodavcem dobé in rabijo.

9. Tistim generalom in polkovnikom brigadnikom (brigadirjem), kateri imajo pri odhodu na vojsko pravico' kola ali voze se sabo vzeti, pristojé suhe in zaporne kolnice (klanice), za toliko voz, kolikor jim je po pravilniku dopuščeno se seboj jemati.

II. Pohišje za izbe ali sobe.

Gledé izbenega pohišja, katero sme — če stanodavec nima politiranega — biti tudi iz mehkega, z oljnato barvo pokoščenega lesa, pristoji vojaškim osebam mesečno plačo uživajočim:

1. za generala ali štapskega oficirja:

- 1 omara za obešanje oblačil in 2 omari s predalci,
- 6 miz,
- 12 stolov z blazinjakom (sofo).

2. za stotnika peškega ali konjeniškega:

- 1 omara za obešanje oblačil in 1 omara s predali,
- 4 mize,
- 8 stolov;

3. za podružnega ali nižjega oficirja, pomorskega kadeta, po tem za osebe, ki spadajo v isti dijetni razred:

- 1 omara za obešanje oblačil in 1 omara s predali,
- 2 mizi,
- 4 stoli.

Vrh tega pristoji za vsakega oficirja, pomorskega kadeta in osebe v istem dijetnem razredu stoječe: 1 popolna oficirska postelja, 1 zrealo, 1 nočni ormarič z nočno posodo, 1 obesilnik za oblačila, 1 posoda za umivanje in pa steklenica in kupica.

Popolna oficirska postelja sestoji iz:

- 1 posteljnjaka,
- 1 prešite slamnice,
- 1 žimnice, napolnjene žimami (konjskimi dlakami), ali, kadar je navada, z morsko travo ali turšično slamo,
- 1 podzglavja (vajašnice),
- 1 odeje, primerne letnej dobi,
- potem iz potrebne posteljne prtenine;

4. za oficirskega služabnika:

- 1 popolna prosta postelja,
- 1 miza,
- 2 stola,
- 1 kljuka ali klinčenjak za oblačila;

5. vojaškim osebam, uživajočim mesečno plačo, katere niso izvršene v nikak dijetni razred, pristoji:

- 1 omara, v eni polovici za obešanje, v drugi za zlaganje oblačil narejena,
- 2 mizi,
- 4 stoli,
- 1 prosta postelja.

Kadar se izmed poslednjih imenovanih oseb nastanita po dve v enem stanišči, pristojita jima po 2 taki omari za obešanje in pokladanje in 2 prosti postelji.

Prosta postelja (k točki 4 in 5) naj sestoji:

- 1 posteljnjaka,
- 1 napolnjene slamnjače,
- 1 napoljenega slamnatega podzglavja,
- 1 poletne odeje,
- 1 zimske odeje ali plahte,
- 4 ruh (rjuh) ali ponjav.

V takih krajih, kjer so namesto peči v navadi kamini, dolžan je stanodavec priskrbeti tudi potrebne priprave za kamine a kjer ni posebnih zahodov ali sraanišč, potrebne odsebnice ali (stole) zahodnjake.

III. Oprava ali potrebščine za konjske hleve.

Opravna hlevska za 1 ali 2 konja sestojé iz:

- 1 napojnega vedra,
- 1 vil za steljo,
- 1 hlevske metle,
- 1 rešetea za klajo,
- 1 lopate,
- 1 hlevske svetiljke ali laterne;

za 3 ali 4 konje:

po dvakrat toliko, vendar samo iz 1 svetiljke;

za 5 ali 6 konj:

trikrat toliko, vendar samo iz 2 svetiljk;

za 7 ali 8 konj:

štirikrat toliko, kakor je gori omenjeno, vendar samo iz 2 svetiljk.

Kjer je pod iz ilovice, potreben je za vsak hlev tudi en nabijač.

Nadalje pristoji vsakemu ofeirju po ena pripravna skrinja ali zaboj za zob, ki se dá zapreti.

I z k a z B.

o pristojecih moštvu stanišč in konjskih hlevov s postranskimi potrebščinami vred pri stanovitnem nastanovanji.

I. Pri vkupnem nastanjenji.

a) Stanišča za moštvo.

1. Vsakemu na prvi način oženjenemu podofeirju in na prvi način oženjenim osebam iste stopinje od narednika (feldvebeljna) ali nadbočmana (nadladjarja) nizdolu pristoji podofeirsko stanišče, ki sestoji iz ene izbe, kuhinje, drvnice in enega podstrešja.

2. Takisto pristoji podofeirska izba vsakemu neoženjenemu računskemu naredniku (nadlovcu, stražmojstru, ognjarju, nadladjarju, ladjarju in iste stopinje častnikom ali šaržam vojnega pomorstva), vsakemu obskrbenemu naredniku, mojstru 1. in 2. razreda obskrbne stroke, ako se le-ti uporabljajo kot filialisti,

„ neoženjenemu polkovnemu sedlarju, kovaču in kolarju topniških polkov ali regimentov,

„ podofeirju kot nadzorniku poslopij,

„ kovaču vraču ali vidarju.

„ puškarju 1., 2. in 3. razreda,

po dvema neoženjenima kadetoma oficirskima namestnikoma,

„ „ „ narednikoma, nadlovcema, stražmojstroma, ognjarjema,

„ „ „ polkovnima bobnarjema (trobačema),

„ „ „ lovskima bataljonskima trobačema.

„ „ „ podladjarjema in častnikom (šaržam) iste stopinje,

„ „ „ mojstroma 1. in 2. razreda tehničnega topništva, vozarske čete, obskrbne stroke in montursko-upravnih zavodov,

„ „ „ štapškima vodnikoma,

kadar je v eni postaji po več teh častnikov, ako je pak v postaji samo en tak podčastnik, mora se tudi njemu dati posebna izba ali soba.

3. Vodniki, ladjarski pomočniki in iste stopinje častniki vojnega pomorstva, kadeti, o državnem trošku vzdržavani enoletni dobrovoljci naj se, kjer jih je po več, vkupno, vendar posebej od moštva nastanijo.

4. Ostale podofeirje in moštvo treba je vkupno v večjih sobah ponamestiti.

5. Take vkupne prostorije, v katere se dene po več nego dve osebi, kakor tudi sploh moštvo v stan namenjene prostorije morajo biti tolike (tako prostrane), da na vsakega moža posamič pride po 15·3 kubičnih metrov zračnega prostora in najmanj po 4·3 kvadratnih metrov dolnje ali spodnje površine.

Za podoficirje, nastanjene vkupno z moštvo v eni sobi, vzema se kot najmanja spodnja ploskev ali površina 6·2 kvadratnih metrov.

6. Moštvo, ki je dolžno svojo službo v hlevih vršiti, ne sme biti nastanjeno višje nego v tretjem, in ostalo moštvo ne višje, nego v četrtem nadstropji, pri čemer se všteva tudi prizemlje.

7. Za lahke bolnike, za katere je moči misliti, da v kratkem ozdravijo in posebne postrežbe ne potrebujejo, mora v vsaki pravi ali zasilni vojašnici biti posebnih izeb ali sob za 2 ali 3 odstotke vsega po moštvu zaleženega prostora.

Te sobe naj bodo toliko prostorne, da na vsakega bolnika posebej pride 24 kubičnih metrov zračnega prostora.

8. Vsa stanišča moštvu naj bodo svetla, zračna, zdrava ter previdena s primerno pripravo za kurjenje.

9. Za vsak v enem poslopji nastanjeni pododdel mora biti posebna kuhinja; a če je v enem poslopji nastanjenih več oddelov ene orožne vrste, sme jim se odkazati tudi ena vkupna, vendar dovolj prostorna kuhinja.

10. V vsakem poslopji, v katerem stanuje vojaščina, mora biti eno pripravno mesto za umivanje in po toliko zahodov ali stranišč, da na 20 mož po eno sedalo pride.

Blizu zahodov ali v zaklonitih kotih dvorišča naj se namestijo sezidani smetnjaki s pokroveci, ki dobro zapirajo.

11. Za pospravo kuriva je priskrbeti skladišče, a za živež primerna hranišča dovoljne prostranosti.

Skladišča za gorivo ali kurivo naj se odkažejo ali v kleti ali v posebnih suhotah na dvorišči, a hranišča za živež bodi v pritličnih bodi v dovolj suhih in zračnih kletéh.

12. V poslopji ali blizu njega mora biti zdenec, ki daje pitno vodo, ali je pa treba po okolnostih kraja kako drugače poskrbeti za pitno vodo.

13. Za perilnice, hodnike, kuhinje, stopnjice (štenge), zahodišča, podstrešja, ki se ne rabijo kot hranišča, po tem skladišča kurivu in živežu ne daje se posebno povračilo.

Za sobe lahkih bolnikov pristoji povračilo za toliko prostora v stanišče, kolikor bi ga imele kot sobe za moštvo, in pri tem računu je tako postopati, kakor pri sobah podoficirskih (točke 5 poslednji odstavek).

14. Priskrbnik mora prostorije vojaščini izročiti pobeljene in čiste. On je tudi dolžan, po moštvu zavzete sobe vsako drugo leto, hodnike in stopnjice vsako tretje leto a kuhinje in zahode vsako leto pobeliti dati.

Razen tega časa dolžan je on, beliti dati te prostore samo tedaj, kadar nastane vsled preizrednih okolnosti neogibna potreba, a to potrebo mora meševita komisija poistiniti ali zatrditi.

Od časa do časa naj pod, okna in vrata omije vojaščina, stan rabeča.

Za izpraznovanje, oziroma čiščenje zahodnih jam, ton, kanalov in dimnikov, dolžan je skrbeti priskrbnik poslopja v razdobjih, potrebi primernih.

b) Oprava ali pohištje:

1. Za vsakega po 1. razredu ali načinu oženjenega podoficirja:

2 postelji,

2 mizi,

4 stoli,

1 omara (z eno polovico za obešanje, in drugo za zlaganje oblačil).

2. Za vsakega posebej nastanjenega podoficirja:

1 postelja,

1 miza,

2 stola,

1 klinčenjak za monturo z 1 polico za kruh.

3. Za kadete oficirske namestnike in podoficirje, ki so po dva ali po več vkupno nastanjeni, za vsakega:

1 postelja,

1 stol,

1 klinčenjak z 1 polico za kruh,

in po 1 miza za vsako dvojico (za dva).

Vrhu tega pristoji tistim podoficirjem, ki so ponameščeni vkupno v sobah za moštvo, vsakemu ena majhna miza, in pa pregrinjalo ali zastor, da bude odločen od ostalega moštva.

4. Za vsakega vojaka (soldata):

- 1 postelja, in po dva imata
- 1 dvostruk (dvojnati) klinčenjak z 1 polico za kruh.

5. Za vsako vkupno moštveno izbo toliko miz in klopi, da v njej nastanjene osebe morejo k mizi prisesti.

6. V vsaki sobi, tudi podoficirski:

- do 20 glav 1. od 21 od 40 glav 2 svetilnici ali lampi za kameno olje, in tako dalje za vsakih 20 glav po 1 taka svetilnica več:
- za vsakih 10 glav lesena konva ali goida za vodo z železnimi obroči in pokrovcem, po tem 1 posoda za pitje držeča po 3 decilitre,
- 1 pljuvnicca,
- 1 smetnica (skrinja za smeti),
- 1 greblja ali žeželj in če se v sobi kuri z ogljijem, 1 lopatica za ogljije in
- 1 železom obit zaboj za ogljije,
- 1 železen obesilnik za orožje, s toliko žebli (čavlji), kolikor nanese primera k prostoru za nastanitev služečemu, dalje za vsakih 20 glav po ena priprava za umivanje sè škafom za vodo.

7. Za vsak oddel:

- 2 sekiri s toporiščem,
- 2 žagi in
- 2 čoli (kobili) za drva.

8. K eni postelji spada:

- 1 železen ali lesen posteljnjak,
- 1 napolnjena slamnica iz cviliha ali trdnega platna,
- 1 napolnjena podzglavna blazina iz iste tkanine kakor slamnica,
- 2 ruhi (rjuhi),
- 1 letna odeja, a po zimi
- 1 zimska odeja.

Za prvo polnilo slamnice in slamnatega podglavlja vsake postelje dati je po 22·4 kilogramov, a za dopolnilo vsak četrti mesec po 11·2 kilogramov slame.

Slamajača, podzglavje in letna odeja morajo se vsako leto dvakrat, namreč konec meseca aprila in konec oktobra, a zimska odeja enkrat in to meseca maja, in ruhe vsak mesec enkrat očistiti.

c) H l e v i.

1. Jezdni konji moštva in tako tudi naprežni ali vozni konji naj se devajo v skupne hleve, ali pri skupnem nameščenju konj je največjina ali maximum, ki se ne sme prestopiti, broj ali stan konj ene konjeniške skadrone, prištevsji oficirske konje (156 konj).

2. Hlevski prostori naj se, kjer je koli mogoče, dadó v posebnih poslopih, v katerih moštvo ne stanuje, in samo izimkom, kjer okolnosti drugače ne dopuščajo, morejo se odkazati tudi v prostorijah, ki bivajo pod stanišči moštva.

3. V vsakem hlevskem poslopi mora razen stajališč zdravih konj za vsak vod biti z ilovico nabito stajališče za enega bolehnega konja.

4. Za težko ali hudo bolne konje ima se odločeno od glavnega hleva priskrbeti poseben hlev za 2% vsega števila konj. Večjim hlevom, v katerih imajo prostora najmanj konji 2 konjeniških skadron, treba je še pridati v vseh okolnostih še poseben hlev s 4 stajališči za sumne konje. Takšen hlev mora biti tudi na vsaki stožerni (štapski) postaji konjenišstva in topništva. Pa tudi na postajah manjših oddelov topništva, konjištva in vozarstva potrebni so enakšni hlevi za sumne konje v tistem slučaju, kadar so te postaje od postaje najbližje posade, kjer uže biva tak hlev za bolne konje, toliko oddaljene, da se bolni konj tjekaj v enem hodu (marši) odpraviti ne more.

5. Hlev mora od znotraj svetel, zračen in dosti visok biti, ter imeti jasli, prečke, pregradne stebre in rinke za povodec in tla naj imajo tlak ali z ilovico sephan (nabit) pod ali pa naj bodo s podnicami pomoščena.

Najmanji zračni prostor za enega zdravega konja postavlja se na 34 kubičnih metrov.

Izinkoma moči se je pri vojaških zasilnih hlevih, kateri so uže v porabi, — ako se na podlogi komisjskega najdenja z ozirom na ostalo svojstvo ali kakovost hleva tak izimek izvidi dopusten, — zadovoljiti tudi z manjšim zračnim prostorom. Najmanjši (minimalni) obmeri stajališča za enega zdravega konja iznašajo v vseh okolišnih 1·58 meter širokosti pri vojašnicah pravih 3·16 metrov dolgoti, pri zasilnih vojašnicah 2·8 metra dolgoti. Stajališče hudo bolnega ali pa sumnega konja mora biti 3·8 metre dolgo in isto toliko široko. Hlevi z dvema vrstama stajališč morajo imeti v sredi hodnik, kateri je v pravih vojašnicah 3·16 metre, a v zasilnicah 2·8 metra širok. Za stajališča iz ilovice bolehnim konjem in za hleve bolnih konj plačuje se povračilo, primerno prostoru za zdrave konje. Za ležišča konjskim štrežnikom ne plačuje se nikako povračilo.

6. Pri vseh hlevih morajo biti potrebne kamre za konjsko opremo in krmo.

Kamre za konjsko opremo kakor tudi krmo pri moštvenih, jezdnih in voznih konjih, smejo se priskrbeti za število konj celega pododdela, za število več vodov, ali naposled za število enega voda.

Za skladanje sena in slame imajo se tam, kjer ni podstrešnih prostorov na ponudo, priskrbeti poleg hlevov posebni prostori, ki se dájo zapreti; te prostore je pri konjeništvu po vodih, pri topništvu po baterijah in pri vozarstvu po skadronah odločevati.

Da bode kje sušiti slamo za steljo, treba je na dvorišči in sicer ob dvorišnem ali hlevskem zidu napraviti s polovičnim krovom previdene police ali pa druge pokrite prostore priskrbeti; ali stelja bolnih konj mora se odločevati. Za kamre konjske opreme in zobi, za senike ali senovnike podstrešne ali posebej dane in za police, kamor se deva slama za steljo, ne plačuje se nikako povračilo.

7. Za znašanje gnoja morajo se na dvorišči hlevov napraviti posebni gnojniki ter je primerno poskrbeti, da se bode konjska gnojnica odtekala. Za gnojnike ne bode se dajalo posebno povračilo.

8. V bližini vsakega hleva naj bode zdencec (vodnjak) ali je pa primerno okolnostim kraja kako drugače poskrbeti za potrebo vodo.

9. Hlevodavec naj hlev pobeljen in očiščen vojaščini preizroči ter naj ga da vsako leto pobeliti.

Hlevi, okuženi po vojaških konjih, čistijo se o trošku vojaške uprave po veljavnih živinozdravno-policijskih propisih.

d) Orodje ali priprave hlevske.

Vsakemu hlevu mora se pridodati naslednja oprava in to na 1 in na 2 konja:

1 napojno vedro (napojnjak),

1 vile,

1 rešetec za klajo,

1 metla.

1 lopata, dalje

za 1 do 10 konj vštveno:

1 svetilnica (lampa) za kameno olje,

1 ročna svetilnica,

1 smetnjak,

1 merilo za zob ali oves, za tretjino celega obroka zobi,

1 skrinjica za zob, ki se dá zapreti, in ako so tla iz ilovice,

1 nabijač.

Te potrebščine postajejo pri večjih hlevih sorazmerno večje samo kar se tiče skrinjice za zob, sme se priskrbeti po ena dovoljno velika pri konjištvu za vsak vod, pri topništvu za vsako baterijo in pri vozarstvu za vsako skadrono.

Konečna opomnja

glede stanišč za moštvo in hlevov (a, c).

Večji zahtevi, dopuščeni pri uže obstoječi vojašnici, in posebni zahtevi pri vojašnici, katera se ima na novo sezidati, ustanavljajo se ukazoma.

II. Pri sameznem nastanjenji.

a) Stanišča za moštvo.

Vsakemu po prvem razredu ali načinu oženjenemu podoficirju, po tem po dvema pod I a) 2 omenjenima neoženjenima častnikoma (šaržama), ki ju je v istem kraji nastaniti, in ako je na postaji poskrbeti za stanišče samo enemu častniku, tudi temu pristoji po ena soba ali izba z opravo, kurjavo in svečavo vred.

Občini je opraviti erarno (državno) povračilo tako, kakor to biva pri vojaških osebah, uživajočih mesečno plačo, katere niso vrščene v noben dijetni razred.

Ostalim podoficirjem in vojakom pristoji — za erarno povračilo, odmerjeno po §. 31, I, 3 vkupna poraba stanišča, kurjava in svečava.

Za lahke bolnike priskrbeti je, če je treba, posebne ali odločene sobe, ki se povračujejo po tarifi.

b) Hlevi.

1. Konji naj se spravljajo samo v popolnem zdrave in — če je moči — posebne ali odločene hleve.
2. Od stanodavca sme se zahtevati samo najpotrebnejša pri tisti hiši navadna svečava in oprava hlevska.

I z k a z C

o prostorih pri stanovitnem nastanovanji vojnim krdelom potrebnih za pisarne, šole, stražnice, sobe nadgledniške (inspekcijske), zapiralnice, blagajnice, hranišča, kolnice in delalnice, z dotično opravo vred.

a) Pisarnice.

1. Pisarnice morajo biti odločene od štanišč moštva, in kjer so v zvezi s štanišči, treba je da imajo poseben vhod.

2. Vsaka soba pisarnica mora biti dosti velika in dobivati premo ali neposredno svetlobo; tudi naj se s kurjenjem ogreti in zakleniti dá.

b) Šolske sobe.

1. Vsaka šolska soba mora biti dovolj prostorna (računeč na vsakega učenca po 1'6 □meter spodnje površine), svetla in za kurjenje narejena ter imeti svoj poseben vhod.

2. V vojašnicah, v katerih se lahko ponamesti najmanj en bataljon, ena divizija (oddel) konjištva ali topništva ali 4 vozarske skadrone, treba je priskrbeti posebno prostorijo za telovadbo in mečevanje ali borbo z mečem.

c) Moštvene sobe stražnice.

1. Stražnica ali stražana za eno stražo (imajočo po 3 može) naj zaleže po 15 □metrov doljnje površine ali ploskve. V stražnici namenjeni za več takih straž računati je za vsako stražo po 10 □metrov doljnje ploskve.

2. Ako so stražnice v poslopji, v katerem je nastanjena vojaščina, tedaj jih je napraviti tik glavnega vhoda.

Vsaka stražnica naj dobiva premo (neposredno) svetlobo.

d) Oficirske sobe stražnice.

Oficirska stražnica bodi tik moštvene stražnice ter ustrezaj vsemu, kar se zahteva od sobe za stan namenjene.

e) Nagledniške sobe oficirjem in zdravnikom.

Tudi nadgledniške sobe za oficirje in zdravnike morajo ustrezati vsemu, kar se zahteva od sobe pripravne za stanovanje.

f) Zapiralnice.

1. V vsakem posadnem kraji morajo biti: ena vkupna moštvena zapiralnica na 2% moštvenega stanu ali števila, ena podoficirska zapiralnica na 6% podoficirskega števila, in poleg tega samotne zapiralnice in temnice, na 2% moštvenega števila.

2. Vsaka zapiralnica, brez ozira na to, komu je namenjena, mora biti svetla in dovolj prostorna.

3. Samotne zapiralnice naj imajo oknice, da jih bode moči v temnice premeniti.

Ako je po več samotnih zapiralnic ena poleg druge, naj se vrata vseh odpirajo v en vkupen hodnik, kateri se dá zapreti.

4. Vse zapiralnice naj bodo tako narejene, da se kuri od zunaj.

Vsa okna zapiralnic naj se opravijo z močnimi rešetkami ter takó visoko naredé ali pa takó ogradé, da ne bode mogoče ni iz zapiralnice ven ni odzunaj va-njo pogledati.

g) Prostorije za blagajnice.

1. V takih posadah, kjer se blagajnice (denarnice, kase) ne morejo namestiti pri davkovnih uradih, ali kjer se za blagajnico ne nahaja posebna vkupna prostorija, priskrbeti je vsaki telesini vojaških krdel, kateri je izročeno samostalno upravljanje blagajnice, po eno pripravno prostorijo za blagajno.

2. Taka blagajnična prostorija imej samo en vhod, od zgoraj svod ali obok, od znotraj železna in od zunaj lesena vrata — katerih ena in druga je moči zakleniti 2—3 ključi.

3. Okna naj se opravijo z močnimi rešetkami in od znotraj z železnimi oknicami.

h) Hranišča ali skladišča in kolnice.

1. Da bode kje hraniti zalogo obleke ali monture, opreme, orožja ali armature, streliva ali municije, konjske in vprežne oprave, po tem kola ali vozove, priskrbeti je krdelom (četam) potrebna hranišča in kolnice v meri za vsak oddel, oziroma za vsako krdelno telesino potrebni.

2. Hranišča za obleko, opremo, orožje, konjsko in vprežno opravo morajo biti zračna, varna od ognja in zaporna ter imeti okna z rešetkami iz železnih šibek ali omrežjem iz žice ali drata.

3. Hranišča, potrebovana za pododdele, morajo biti prav blizu ali tik stanišč teh pododdelov ter v zvezi s temi prostorijami, ako je koli mogoče.

4. Hranišča, namenjena za večje zaloge ob vojski morajo — zarad rokovodstva — v kolikor je to mogoče, imeti dvorišča, ki se dadó zapreti.

5. Kolnice, potrebne za vozila, naj bodo varne od ognja in pokrite ter naj se dadó zapreti.

6. Hranišča za zaloge streliva za nabojnjačo v miru in ob vojski naj se — zarad varnosti — dogovorno s civilnimi (nevojaškimi) oblastvi poiščejo tako, da bodo odločena od drugih poslopij in predmetov, ter se za 1000 puščenih nabojev ali patron vzema da je potreben prostor od 0'040 □metra.

V tem skladišči ima se za smodnik (strelni prah) potreben v narejo nabojev ali patron za streljanje v tarčo (beleg) napraviti s pregrajo odločen prostor.

Ta skladišča ali hranišča naj bodo suha, varna od ognja ter naj se dadó zapreti.

i) Delalnica.

1. Pri tistih krdelnih ali četnih telesinah, v katerih stanu se nahajajo puškarji, mora se za povračilo po tarifi vsakemu puškarju priskrbeti po ena delalnica, katera bodi svetla in tako narejena, da se lahko kuri, na ognjišči ogenj ima in da je, ako je koli mogoče, v zvezi s puškarjevim stanom.

2. V postajah, v katerih so ponameščeni oddelki konjištva, bojnega topništva ali vozarstva, morajo se pri vkupnem nastanjenji priskrbeti kovačnice, kolikor je moči, zunaj hlevskega poslopja na dvorišči.

Poleg kovačnice mora se pripraviti pokrit prostor za podkovanje in sicer tako razsežen, da je moči v njem hkrati (istodobno) podkovati 2% vsega števila konj, za katero je kovačnica namenjena.

Pri sameznem nastanovanji rabiti je zasebne (privatne) kovačnice za povračilo, ki naj se od slučaja do slučaja dogovori.

k) O p r a v a.

1. Oprava, potrebna za prostore navedene v tem izkazu pod a) do i), ustanovi se ukazoma.
2. Ako to opravo priskrbi občina, pristoji ji za to povračilo po tarifi.

I z k a z D

o prostorijah in postranskih potrebščinah, ki jih je pri stanovitnem nastanovanji pri- skrbovati v stanišče in postrežbo vojaškim bolnikom.

a) Hi še bolehnih vojakov.

1. V vsaki posadi, ki šteje 300 najmanj in ne čez 500 mož, priskrbeti je, — ako ondukaj ni prave vojaške bolnice, — v posebnem poslopji ali vsaj v odločenih prostorih stanišča bolnikom.

2. Takšna stanišča ne smejo biti v neposrednji bližini krčem, fabrik, kolodvorov, milarnie (ali podobnih obrtov, kateri širijo neprijeten duh ali kvarijo zrak) niti blizu pokopališča in močvirja.

Dotično poslopje mora na suhih (ne naplavljenih) tleh in kolikor je mogoče odprtih tleh stati in pa lahko pristopno biti.

Sobe morajo biti suhe, svetle, zračne, primerno prostorne, za kurjenje narejene in poslopje samo bodi kolikor je koli mogoče, varno od ognja sezidano.

3. Vsaka hiša bolehalcev imej prostora za ponameščaj od 5% vsega moštvenega števila njej odkazanih krdel in ne več.

Za vsako bolniško posteljo mora biti najmanj po 35 metrov kubičnega zračnega prostora in najmanj po 8 kvadratnih metrov dolnje površine.

4. Za eno hišo bolehnih potrebne so naslednje prostorije:

Nekoliko manjših in večjih sob ali izb za bolnike, po primeri potrebe povedane v točki 3, pri čemer obimni prostor večjih sob ne sme presegati nameščaja od 15 bolnikov.

1 zdravniška službena soba,

1 soba za 1 ali 2 podoficirja.

Strežnikom in služabnikom potrebne sobe s prostorom za ponameščaj, namenjenim kakor za zdravo moštvo, in sicer računeč na vsakih 6 bolnikov enega strežnika in na vsakih 16 bolnikov enega moža, ki opravlja druge bolnične (špitalske) službe,

1 kopalnica, oziroma izba za umivanje,

1 kuhinja,

1 hranišče za živež,

1 hranišče za čisto perilo ali prtenino, posteljino in bolnične priprave,

1 hranišče za umazano prtenino,

1 skladišče za kurivo,

- 1 zahod, ki ima po en sedež za vsakih 15 do 20 bolnikov in z enim sedalom za zdravo moštvo, in to znotraj pokritih prostorov poslopja za bolehalce,
- 1 klet in
- 1 podstrešje,
- 1 mrtvašnica,
- 1 skrinja za smeti.

Pri vsaki hiši bolehnih treba je dalje — bodi iz zdenca bodi kako drugače po okolnostih kraja — poskrbeti za pitno vodo in za vodo v drugo porabo; tudi mora biti dvorišče, oziroma vrt.

5. Sobe za bolnike mora ta, kdor jih priskrbi, vojaščini pobarvane sè svetlo nestrupeno barvo, ostale prostore pak pobeljene in vse očiščene izročiti.

Priskrbnik je dolžan, sobe, v katerih so ponameščeni bolniki — ako morebiti niso barvane z oljnato barvo, — vsako leto na novo pobarvati; kuhinje in zahod mora dati beliti vsako leto, a hodnik, stopnjice itd. vsako drugo leto. Razen tega razdobja dolžan je pobarvati, oziroma pobeliti jih samo o slučajni potrebi, ki nastane vsled prezrednih okolnosti, in katero mora meševita komisija poistiniti ali potrdati. Čiščenje poda, oken in vrat naj opravlja vojaščina, ki prostore rabi.

Izpraznovanje, oziroma snaženje zahodnih jam, ton, kanalov in dimnikov mora ta, ki je priskrbel poslopje, pravilno opravljati v dobi, kakor potreba nanaša.

b) Bolnice vojaških krdel ali čet.

1. Vsaki posadi, ki šteje več nego 500 mož, treba je — če ondukaj še ni posadne bolnice (garnizonskega špitala) — napraviti v posebnem poslopju ali vsaj v odločenih prostorih bolnico, v kateri je prostora za 5% moštvenega števila tistega krдела, katero jej je odkazano, in ne za več. Pri tem je v ozir jemati tudi na vojake, ki se skljujejo na vaje v orožji.

2. Gledé tega, kje naj stoji poslopje namenjeno krdelu v bolnico, in koliko prostorne naj bodo sobe bolnikom potrebne, merodavna so dotična določila (obsežena v točki a) 2 in 3), dana za hiše bolehnih.

3. V krdelni bolnici potrebni so naslednji prostori:

Nekoliko majhnih sob, da se posamezni bolniki lahko odločijo, in nekaj potrebi primernih večjih sob, ki pa vendar ne smejo imeti prostora za več nego 20 do 24 bolnikov,

- 1 zdravniška soba sprejemalnice,
- 1 nadgledniška soba za zdravnike,
- 1 sprejemna pisarnica,
- 1 soba za gospodarstvenega oficirja,
- 1 soba za lekarno (apoteko), k njej
- 1 lekarska delavnica ali laboratorij.

Potrebno število sob za podoficirje, računeč na vsakih 20 do 25 bolnikov po enega oficirja. Potrebne sobe za strežnike in služabnike, s tolikim prostorom kakor za zdravo moštvo, računeč na vsakih 6 bolnikov po enega strežnika in na vsakih 16 bolnikov po enega moža za druge službe po bolnici;

- 1 kopalnica,
- 1 kuhinja in kjer je prostora za več nego 80 bolnikov, vsekakor tudi pripravljalna (kuhinjska) soba in
- 1 kamra pomivalnica,
- 1 hranišče za živež,
- 1 klet za hrambo pijač in zelenjave,
- 1 lednica (klet ali hiša)
- 1 hranišče za bolnične potrebščine, za čisto prtenino in posteljino,
- 1 hranišče za obleko ali monturo bolnih,
- 1 hranišče za umazano prtenino životno in posteljino,
- 1 hranišče za novo slamo (rabljena slama se vničuje),
- 1 skladišče za kurivo,
- 1 podstrešje,
- 1 razkuževalnica za razkužbo prtenine in posteljine kužnih bolnikov,
- 1 mrtvašnica,
- 1 paravnica ali soba za paranje mrličev, } ki se dá kuriti.

Zahodi, porazdeljeni primerno po velikosti bolnice z enim sedalom na vsakih 15 do 20 bolnikov in s posebnimi sedali za zdravo moštvo, po tem z mokrišči (seališči).

Dalje se mora pri vsaki krdelni bolnici — bodi iz zdenca bodi kako drugače po okolnostih kraja, — poskrbeti za dovoljno pitno vodo in za vodo v drugo rabo; tudi bodi

1 dvorišče, oziroma vrt in

1 jama za smeti.

4. Sobe za bolnike mora ta, kdor jih priskrbi, vojaščini pobarvane sè svetlo nestrupeno barvo, ostale prostore pak pobeljene in vse očiščene izročiti. Priskrbnik je dolžan, sobe, v katerih so ponameščeni bolniki, — ako more biti niso barvane z oljnato barvo, — vsako leto na novo pobarvati; kuhinje in zahod mora dati beljti vsako leto a hodnik, stopnjice itd. vsako drugo leto. Razen tega razdobja dolžan je pobarvati, oziroma pobeliti jih samo o slučajni potrebi, ki nastane vsled preizrednih okolnosti, in katero mora meševita komisija poistiniti ali dotrditi. Čiščenje poda, oken in vrat naj opravlja vojaščina, ki prostore rabi.

Izpraznovanje, oziroma snaženje zahodnih jam, ton, kanalov in dimnikov mora ta, ki je priskrbel poslopje, pravilno opravljati v dobi, kakor potreba nanaša.

c) Oprava ali pohošje.

1. Za hiše bolehnih potrebno pohošje ustanovi se ukazoma.
2. Ako občina priskrbi to pohošje, pristoji jej povračilo po tarifi za to.
3. Opravo krdelnih bolnic priskrbuje vojaška uprava.

Konečna opomnja

glede hiš za bolehne in krdelnih ali četnih bólnic.

Za prostorije, priskrbljene v hišah za bolehne in v krdelnih bólnicah, da se va-nje ponamestijo bolniki in strežniki, pristoji povračilo po prostoru, kakor se z ozirom na zračni prostor izračuni, da zaleže za ponamešanje zdravega moštva (§. 31, I, 1, oziroma §. 31, I, 2 in §. 32). Ako se dadó prostori višji od 4·5 metrov, to naj se pri računjenji prostora za bolne, oziroma strežnike, in pri računjenji dotičnega povračila samo višina od 4·5 metrov v račun stavi.

Za ostale prostore (razen kuhinj, drvarnic, hranišč za živež, podstrešij in kletí, za katere se ne daje nikako posebno povračilo) plačujejo se povračila po tarifi.

I z k a z E

o staniščih in postranskih potrebščinah, ki pristojé vojaškim osebam pri prehodnem ali začasnem nastanovanji.

I. Stanišča.

Dijetni razred	Stopinje časti ali šarže	Število sob
I.	Maršal	4
III.	General topništva ali konjeništvá, admiral	2
IV.	Podmaršal, podadmiral	2
V.	Generalmajor, kontreadmiral	2
VI.	Polkovnik, kapetan linijske ladje	2
VII.	Podpolkovnik, kapetan fregate	2
VIII.	Major, kapetan korvete	2
IX.	Peški, konjeniški stotnik, poročnik linijske ladje	1
X.	Nadporočnik, zastavnik linijske ladje	1
XI.	Poročnik	1
XII.	Vojaške osebe vvrščene v XII. dijetni razred, pomorski kadet (pomorski aspirant) . . .	1
	Vojaške osebe, ki niso vvrščene v nikak dijetni razred, ali potegujejo mesečno plačo, po tem oženjeni vojaški služabniki	1

O p o m n j a.

1. Vojaškim duhovnikom, vojaškim uradnikom in sploh vsem tistim vojaškim osebam, ki imajo pravico na stanišče, pripada stanišna pristojbina ali kompetencija po dijetnim razredu, v katerega so vrščene.

2. Po prvem razredu oženjeni podoficirji imajo, če svojo rodovino o prehodu s seboj vzamejo, pravico na 1 sobo, kadeti oficirski namestniki in računski naredniki, katerim je rokovodstvo pododdelov izročeno, če jih je več v eni in isti občini ponastaniti, po dva, a če jih gre posamič v eni občini nastaniti, vsak za se na 1 sobo z opravo, kurjavo in svečavo vred, za kar daje vojaška uprava povračilo po §. 46 pričujoče postave.

3. Ako ni moči oficirskih služabnikov posebej od njih gospodov v isti hiši namestiti, naj se nastanijo tako kakor moštvo.

4. Hlev z opravo in svečavo pristoji samo za toliko konj, kolikor jih dotična vojaška oseba sme držati in kolikor jih v resnici na stelji ima.

5. Tistim generalom in polkovnikom brigadnikom, kateri imajo pri odhodu na vojsko pravico, kola ali voze s sabo vzeti, pristojne suhe in — če se dá, — zaporne kolnice za toliko voz, kolikor jim je po pravilniku dopuščeno s sabo jemati, in kolikor jih v resnici s sabo imajo.

6. Ako občine — kakor je poistinjeno — niso vzmožne, priskrbeti pristoječih stanišč, ter opravičenci morajo zadovoljiti se z manjim staniščem, tedaj smejo občine povračilo za stan in hlev zahtevati samo v tisti meri, v kateri so stanišča in hlevi res dani bili.

II. Oprava ali pohišje.

Vsaka mesečno plačo uživajoča oseba vojaška in vsak kadet oficirski namestnik ali zamenik ima pravico na čisto, v hiši navadno posteljo, na posodo za umivanje, kupico za pitje, po tem v vsaki sobi na eno mizo in najmanj en stol, podoficirji in ostalo moštvo smejo kot ležišče zahtevati čisto (frišno) slamo, in pa, da si lahko obešajo ali odlagajo obleko in orožje.

Ženam in otrokom pristojé v slučajih, o katerih govori §. 45, v zgornjem omenjeni opravniki kosi po potrebi, številu glav primerni.

III. Kurjava in svečava.

Pravico do kurjave in svečave za vse vojaške osebe treba je stesniti ali omejiti samo na najnujnišo ali neogibno potrebo.

IV. Slama za nastiljanje, hlevska luč, po tem oprava hlevov ali pohlevstvo.

Na en dan nastanjenja (§. 46) pristoji po 1·7 kilogram slame za steljo. Kjer gospodar sam rabi listje ali gozdno steljo, tam se sme samo taka stelja zahtevati.

Gledé hlevske luči in oprave naj se zahteva samo to, kar je neogibno potrebno in kar je v hiši navadno.

V. Obskrba.

Vojaške osebe, ki uživajo mesečno plačo, naj same za svojo hrano skrbé. Podoficirjem in ostalemu moštvu pristoji obed (južina), pri katerem naj se dá vsakemu izmed njih 0·28 kilograma mesa, če je moči, govedine, in še po ena jed, kakoršna je v kraji navadna.

Ako se vojak sam oskrbuje, dati mu je priliko, da si obed skuha. Po kruhu ne sme vprašati.

I z k a z F

o vadiliščih, potrebnih za izobraževanje ali izučevanje vojaških krdel.

a) Vadilišča.

Potrebno je za		Velikost vadilišča v hektarih	Leža	Kakovost
			vadilišča	
1	Bojne (reservne) kompanije pešcev	7	Ako je mogoče, naj vadilišče pri pešcih ne bode čez 2 kilometra, pri konjištvu, topništvu in vozarstvu ne čez 4 kilometre oddaljeno od posadnega kraja, oziroma od stanišča dotičnega krdele,	Za vadilišče naj bodo, kolikor je moči, ravna, trdna tla, vendar za konjištvo in topništvo ne pretrda in ne kamenita, in oblika mu biti pravokotje, kateremu je dolžino in širino po potrebi, kakoršna kdaj biva, odločiti med razmeri 1 : 1 do 1 : 4. K vadilišču naj drži, oziroma naj se naredi pot.
2		8		
3		9		
4		10		
5		11		
6		12		
7		13		
8		14		
9		15		
10		16		
11		17		
12		18		
1	Skadrone konjištva	20		
2		40		
3		60		
4		80		
5		100		
6		120		
1	Bojne baterije topništva	25		
2		45		
3		60		
1	Kompanije (stotnije) gorskih baterij trdnjavskih topniških ali naučnih oddelov zdravstvenega krdele	1		
2		2		
3		3		
4		4		
1	Kadetsko šolo pešcev	8		
1	Brigadno oficirsko šolo ali 1 kadetsko šolo ali 1 podoficirsko učilnico konjištva	20		
1	Kadetsko šolo ali 1 polkovno ekvivalencijo ali podoficirsko učilnico bojnega topništva	25		
1	Učilnico za podoficirja vojaškega vozarstva	1		

Opomnja. 1. Za posade imajoče manj števila vojaških čet, nego je gori izkazano, prihaja na dotični del kompanije, skadrone, baterije (šolskega oddela itd.) primerni delež gori ustanovljenega površja.

2. Za posade, katerih stan je večji od 1 polka pešcev ali pa konjиков ali od 1 divizije bojnih baterij, naj se veličina vadilišč po razmerih kraja določi tako, da bodo v primerni uporabi dovoljna.

3. Kadar imajo telesine krdelne ali pododdeli (šolski oddeli) raznih orožnih vrst v skupno uporabljeni eno vadilišče, tedaj naj se za podlogo odmeri vzame največje dotično posamno vadilišče (za pešce, konjištvo, topništvo itd.) ter je po razmerih kraja in stanu ali številu krdel domeni se o povečanju čez to najmanjino (čez ta minimal).

b) Tehnična vadilišča.

Potrebno je za	Velikost vadilišča v hektarih	Leža	Kakovost
		vadilišča	
1	1.75	Ako je moči, ne oddaljeno čez 2 kilometra od posadnega kraja, oziroma od stanišč, in to, zlasti za pionirsko četo, vzdolž brega kake reke, da se bode mogla vaditi ob enem v službi na suhem in na vodi. Kjer to ni mogoče, najti, je tako za službo na suhem kakor za službo na vodi pripravna vadilišča, ki ne presegajo gori postavljene površine	Ako je moči, zmerno ravna, vsakakor ne močvirna tla, kar se fice obdelovanja, srednje vrste; dolgotrajnost naj proti širokosti, kakor kje potreba nanese, stoji v razmeru 1:1 do 1:6. Mesto, kjer se hranijo priprave za vadbo, ne bode izpostavljeno povodnji. K vadilišču naj držé, oziroma napravijo se poti
2	3.50		
3	5.25		
4	7.00		
1	Bojna (reservna) kompanija	1.00	pionirskega krdela
2-4	Bojne (reservne) kompanije ali bataljon	3.00	
1	Kadetska šola	1.00	
Za pionirje pešcev, lovecev in konjištva naj se tehnična vadilišča zahtevajo samo v tistih posadah, kjer ni tehničnih krdel, in kjer vadilišče ni dovolj prostrano za tehnična dela, po meri neogibne potrebe, in to k večjemu v obsegu od		1.00	

Opomnja. Za posade, katerih stan iznaša manj nego je gori izkazano, prihaja na dotični del kompanije (kadetske šole) primeren delež gori postavljene površine.

c) Mesta za napravo početnih strelišč za streljanje s puškami.

Potrebno za ali od	Mesto ima			Leža	Kakovost
	dolgotrajnost v metrih	širokosti v metrih	površine v hektarih		
mesta					
1	Bojno (reservno) kompanijo pešcev in lovecev in od ene do stanu od 8 kompanij (2 bataljonov)	472	24	1.13	Ako je mogoče, ne čez 4 kilometre oddaljeno od posadnega kraja Kolikor je moči, ravna in trdna tla, in svet za vaje v streljanju, z ozirom na stran neba in na vladajočo mer vetra ugoden in ima naj tako okoličico, da bode kar najmanj mogoče obširnih ograd proti krivim (v stran idočim) strelom treba. K vadiliščem naj držé, oziroma napravijo se poti.
1	Skadrono konjiško, ali 1 bojno (reservno) kompanijo inženirskih ali pionirskih čet in več, ali za kadetske in podoficirske učilnice raznih orožnih vrst, vendar šamo tedaj, če niso v eni in isti posadi s krdeli pešcev ali lovecev	472	24	1.13	

Potrebno za ali od	Mesto ima			Leža	Kakovost m e s t a
	dolžosti v metrih	širokosti v metrih	površine v hekta- rih		
9 Bojnih (reservnih) kompanij pešcev in lovcev do 12 kompanij (3 bataljonov) . . .	472	33	1'56	Ako je mogoče, ne čez 4 kilometre oddaljeno od posadnega kraja	Kolikor je moči, ravna in trdna tla, in svet za vaje v streljanji z ozirom na stran neba in na vladajočo mer vetra ugoden in ima naj tako okolič, da bode kar najmanj mogoče obširnih ograd proti krivim (v stran idočim) strelom treba. Kvadrišem oziroma napravijo se poti.
13 Bojnih (reservnih) kompanij pešcev in strelecev do 24 kompanij (6 bataljonov)	472	41	1'94		
25 Bojnih (reservnih) kompanij pešcev in lovcev do 36 kompanij (9 bataljonov) .	472	46	2'17		
37 Bojnih (reservnih) kompanij pešcev in lovcev na več povečava se širina strelišča pri vsaki pomnožbi od 1 do 8 kompanij (2 bataljonov) za 5 metrov	472	5	0'24		

d) Strelišča za tiralske vaje v streljanji.

Od 4 bojnih (reservnih) kompanij pešcev navzgor	in to samo tedaj, kadar okolica strelišča ne dopušča, da bi bile od časa do časa tiralske vaje v streljanji	911	76	6'92	Ako je moči, ne bodi čez 5 kilometrov oddaljeno od posade	Kolikor je mogoče, zmerno ravno, a vsakakor nemočvino zemljišče z odprtim pristopom.
Od manj nego 4 bojnih (reservnih) kompanij pešcev ali od 1 konjiške skradrone navzgor ali za kadetske in podoficirske učilnice vseh orožnih vrstā		če niso v eni in isti posadi z drugim krdelom pešcev	911	76		

Opomnja k c) in d). Kjer je mogoče, početne strelnice ali strelišča in tiralska strelišča zediniti, naj se to vselej zgodi, ker je koristno. Gledé daljave takega vadilišča veljajo tedaj določila ad c) dana.

e) Topniška strelišča, ob enem tehnična vadilišča.

Potrebno	Mesto ima			Leža	Kakovost m e s t a
	dolžosti v metrih	širokosti v metrih	površine v hekta- rih		
Od 1 bojno-topniškega polka (regimenta) ali od 1 trdnjavsko-topniškega bataljona navzgor .	4552	759	(izokrogljeno) 346	Ustreza naj potrebam in razmerom kraja	Zmerno valovita, vsečakor nemočvirna tla. K strelišču morajo poti držati, oziroma napraviti se.

f) Mesta ali prostori za napravo odprtih jezdarnic (vozilnic).

Potrebno za	Mesto ima			Leža	Kakovost
	dolžosti v metrih	širokosti v metrih	površine v □ metr.		
1 Ekvitacijo pešcev, ako niso nastanjeni skup z drugim oddelom krdel, ki ima pravico do jezdarnice	46	23	1058	Ako je moči, znotraj vojašnice ali znotraj nastanitvenega okroga dotičnega krdelnega (šolskega) oddela	Ravno, trdno, vendar ne pretirno in ne kamenito zemljišče, do katerega morajo držati, oziroma narediti se poti.
1 Skradrono ali 1 dopolnilni stežer (kader) ali 1 kadetsko šolo ali 1 podoficirsko učilnico konjištva, ali od 1 do 3 baterij, ali za 1 polkovno ekvitacijo, ali za 1 kadetsko šolo ali za 1 podoficirsko učilnico bojnega topništva	76	38	2888		
1 Brigadno-oficirsko šolo konjištva ali za 4 do 6 baterij bojnega topništva po 2 jezdarnici, od 7 do 9 baterij po 3 jezdarnice itd. vsaka ima po	76	38	2888		
1 do več skadronov ali za 1 podoficirsko učilnico vojaškega vozarstva	92	61	5612		

O p o m n j a. Za oddele, manjše od 1 skadrona ali 1 baterije, in sicer do enega voda nizdol potrebne so jezdarnice (vadilišča za voženje) po obmerih gori dotičnej vrsti ustanovljenih.

g) Jahališča ali jezdilišča.

Ako so vadilišča čez 4 kilometre od bivališča dotičnih krdel oddaljena.

Potrebno za	Mesto ima			Leža	Kakovost
	dolžosti v metrih	širokosti v metrih	površine v □ metr.		
vsako skadrono konjiških krdel	152	76	11552	Kolikor je mogoče, znotraj same vojašnice ali znotraj nastanitvenega okroga dotične skadrona, vsekakor ne čez 2 kilometra oddaljeno od nje.	Ravno, trdno, ali ne kamenito zemljišče, do katerega morajo držati, oziroma napraviti se poti.

h) Telovadnice.

Potrebno za	Velikost prostora v kvadratnih metrih	Leža	Kakovost
		m e s t a	
vsako 1 bojno (rezervno) kompanijo pešcev in trdnjavskega topništva, vsako 1 skadrone konjištva ali vojaškega vozarstva, vsako 1 bojno ali gorsko baterijo, vsak 1 zdravstveni oddel, za kadetske in podoficirske učilnice različnih orožnih vrst, ali za eno topniško polkovno ekvivalencijo	128	Ako je moči, znotraj same vojašnice ali nastanitvenega okroga dotičnega krdelnega (šolskega) oddela.	Ravno, trdno, ali ne kamenito zemljišče v obliki pravokotja, kateremu vsaka stran najmanj 8 metrov iznašati mora. K vadilišču morajo poti držati, oziroma narediti se.

Opomnja 1. Za manje oddele, nego je gori povedano, in to do 1 voda nizdolu, potrebne so telovadnice po površji gori ustanovljenem.

2. Pri posadah od več nego 1 kompanije, 1 skadrone ali 1 baterije, ravna se število in razsežnost telovadnic po potrebi vojaškega krdela in po razmerih kraja.